

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Sermones magistri Nicolai deniise sacre pagine professoris

Sermones Estiuales De Tempore

Denisse, Nicolas

[Augsburg], 1510

VD16 N 1513

De sanctissima trinitate. Sermo quartus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30616

Pro festo scete Trinitatis

tua exquiri. Hec Bern: Scdo ppter curiose inuestigationis piculositate. Unde Prover. xxv. Sicut qui mel comedere multum non est bonum: sic qui pscrutator est malitatis opprimet a gloria. Ideo Eccl. ij. Altiora te ne queras: et fortiora te ne scrutatus fueris: sed que tibi precepit deus cogita semp. De mysterio aut trinitatis dicit Aug. Ubi querit unitas trinitatis: nec alicubi errat piculosius: nec laboriosius aliquid querit: nec fructuosius aliquid inuenitur. Tertio ppter talis pscrutatis reuerentiam. Unde Dion. li. de di. no. Non est audenda dicere aliquid nec cogitare de supsubstantiali occulta diuinitate ppter ea que diuinitus nobis ex sacris eloquijs sunt expressa. Et Bern. Scrutari de diuina trinitate pueris curiositas est atq; temeritas: tenere et credere sicut sacra ecclesia tenet pietas et securitas. Nosse ea et videre sicuti est vita eterna atq; summa felicitas. Exemplum aut declaratum quod impossibile sit comprehendere trinitatis mysterium atq; temeraria hoc scrutari habet in bello ato Aug. l. no: qui eo tpe que libros de trinitate scribebat. Plinius maris foris a longe sequentibus quedam de trinitate meditando deambularet: quidam puer in litore maris inuenit: qui cum quodam cochleari argenteo in quodam fouea quam fecerat aqua de mari fundebat dicens se totum mare in illam foueam posuisset. Cui Aug. in r. suz. p. uocat ait: Quomodo fili hoc facere posses? Et puer ait: Tibi facile est hoc agere: quod tibi quod cogitas adimplere: Tu enim cogitas in libro tuo mysterium trinitatis comprehendere: cum liber tuus sit paruus ad recipiendum: et ingenium tuum quasi cochlear ad inquirendum: et ipsa trinitas pelagus immensum ad hauriendum: statimque puer disparuit. Augustinus aut deo gratias egit cognoscens quod puer ille sibi uera dixit: uicem incomprehensibile esse diuinitate. Rh. xj. Daltitudo diuinitatis sapientie et scientie dei que incomprehensibilia sunt iudicia eius: et inuestigabiles uie eius: quoniam ex ipso et in ipso et per ipsum sunt omnia.

Tertio arti. Audistis quia de diuinis non est curiose inuestigandum. Notate quod dicit lex: Non est sine culpa qui rei que ad eum non pertinet se immiscet. ff. de regu.

luris. Culpa. Pone calum in ceco sagittam te. xv. q. j. s. Ut itaq; Ubi de Lamech ceco sagittam occidit eum. Exemplum est pores in imperito medico: et in confessore ignorate: et in iudice qui imperitia male iudicauit. Imperitia enim imputat culpe. j. q. j. Non est puranda. Et ad positum nota: Si tibi sufficit ripa maris ad lauandum pedes: manus: caput: et totum corpus. Nonne stultus es si quis de illa que est in profundis? Sic in proposito: sufficit ad salutem cognitio trinitatis qualis tradit in scripturis. Ideo temerarium et piculosum est uelut peribit in illo.

De sanctissima trinitate
Sermo quartus.

Res unum

Et gratia domini nostri iesu christi et charitas dei et conuincio spiritus sancti sit semp cum oibus uobis. ij. Corinth. vi. Ibi expresse tangit mysterium trinitatis. Un ibi primo notanda est filij benedictio: cum dicit: Gratia domini nostri iesu christi. Scdo patris eterni charitas: cum dicit: et charitas dei. Tertio spiritus sancti liberalitas: cum subdit: Et conuincio spiritus sancti. De primo. ij. Cor. vii. Sicutis gratiam domini nostri iesu christi. De secundo. Ioan. ij. Sic deo dilexit mundum. De tertio. Io. ij. Spiritus u. uul. sps.

Primus arti. An imago trinitatis sit in homine. Q. no. Esa. xl. Cui simile scilicet deum aut quam imaginem ponetis ei. Contra Senec. j. Faciamus hominem ad imaginem nostram. Rudeg. Tho. j. par. q. xcij. Sicut dicit Aug. li. lxxvij. q. Ubi est imago continuo et similitudo: sed ubi est similitudo non continuo est imago. Unde sequitur: quod imago super rationem similitudinis aliquid addit. s. q. sic ex alio expressum. Imago enim dicitur ex eo quod agitur ad imitationem alteri. Un omni quandoque sit alteri simile et eque quod non est expressum ex illo. id non dicitur imago eius. Equitas autem non est de ratione imaginis. quod ut dicit Augustinus. ibidem. Ubi est imago: non continuo ibi est equitas: ut patet in imagine alicuius in

speculo relucere: Est tñ de rōe pfecte imā/
ginis. Manifestū est aut q in hōie inuenit
diuine trinitatē sicutudo aliq̄ quod dicit ab
eo sicut ab exemplari. Ad tñ fm equalitate.
Ideo in homie est dei imago licz impfe/
cta. Et hoc signat scriptura q̄ dicit hōies
factū ad imaginē dei. Prepositio ei access/
sum quādam signat qui ppetit rei distāti.
Qd aut in Esaia legit̄ intelligit̄ de corpā
libus imaginib; ab homie fabricat̄. Hoc
Tho. Ric. aut̄ dr: q̄ tria sunt de ratione
imaginis. s. partū ordinata distinctio: de/
bita liniamētoꝝ figuratio: et coloris assi/
milatio. Sic de rōe imaginis i aia s̄ tria:
potētiā p̄ maxime p̄ parationē ad accus
ordinata distinctio. Et q̄ loco figuratio/
nis est potētiā quedā p̄portionalit̄ ad
quatio. Et q̄ loco coloris ē cuiusdā trā/
sformandis spūalis assimilatio. Hoc Ric/
chard⁹. Pro fundamēto. Ania homis
capax est diuinoꝝ. Inueniat. Separat hoc
nos a grege multoꝝ: atq; ideo venerabile
soli sortiti ingenū diuinoꝝ capaces: atq;
exercendis capiēdisq; artib; apti. Sentū
a celesti demissum terim⁹ arce: cuius egēt
p̄no terrā spectātia vultu. Unde et phi/
losophi tres esse potētiā anie dicit̄ fm
q̄s capax dei est. s. memoriā: intelligentiā:
et voluntatē. Querit̄ ergo An fm illas po
tētiā sit homo factus ad imaginē trini
tatis. Dic̄ tñ s̄. Et qua p̄clude ra
tionalis anie nobilitatē summa cum di/
ligentia seruandā. Nam vt dr̄ Bar. xvj.
Quid prodest homini si vniuersum mun
dum lu. anie hō sue detrimentū patiat̄:
aut quā dabit homo cōmuta. p̄ ania sua.
Dicit̄ q̄miseri peccatores qui sic vilipen
dunt aias suas p̄ peccati vilitatē de ima/
gine dei facientes idolū diaboli. Egu/
ra. j. Sachab. j. Edificauit Antiochus
abominandū idolū sup altare dei. i. diabo
lus peccatū sup mentē humanā que debz
esse altare dei sup quod offerri debent sa/
crificia sanctorū desiderioꝝ. Dicit̄ dāna/
bilis eoz execratio qui in ania sua recipi/
unt peccati vilitatē: nō attendētes ad ipi
us anie dignitatē. Propterea dicit̄ Ber.
in meditatio. Anima insignita dei imagi
ne decorata sicutudine: desponsata fide: do
rata spūsancto: redēpta sanguine ch̄i: de/
putata cū angelis: capax b̄titudinis: ibe/
res bonitatis: ratiois princeps: qd tibi cuz
carne gnde ista pateris q̄ nihil aliū est ni/
li sperma caro facta: fragili vestita deco/
ra: ornata varijs et vilib; colorib; Sed e/
rit in p̄mo cadauer miser et putridū et ci
bus omniū. Nā q̄ rucūq; extollat̄ sp̄ caro ē.
Secūdu arctis. In p̄cedē. rē. Hūc
de trinitate creata q̄ est trinitas po
tētiā in aie vnitatē: q̄ sunt memoria: in/
telligentia et voluntas: de q̄bus dicit̄ potest
Tres vnū sūt. Circa quā trinitatē tria s̄
p̄templanda
Primū est mysteriū nobilis p̄ditōis
Secūdu est mysteriū notabilis distincti
Tertiū est mysteriū desideria (onis
vilitis p̄fectionis.
Primū igit̄ rē. Sic em̄ dicit̄ b. Bona.
libro de ascensionib; in p̄replationē. In a
go dei in mente humana habz tres p̄ditō
nes nobilissimas. Primo habet purit̄
tatē: et hec maculat̄ sordib; vicioꝝ. Se
cūdo integritatē: quia omēs tres p̄s. as
representat. Nā p̄ memoriā est similis p̄i:
p̄ intelligentiā filio: p̄ voluntatē vel amo
rem spiritus sancto. Et hec integritas vio
latur p̄ peccatū. qz existēs in mortali: etsi
inmemoret̄ aliqd̄ vlt̄ intelligat̄ de deo: nō tñ
amat: et sic deest tertia p̄sona. Hmōi erāt
de quib; Paul⁹ dr̄ Ro. j. Eū cognouissēt
deū nō sicut deū glorificauerūt et gr̄as e/
gerūt: sed euauerūt in cogitatioib; suis:
et obscuratū est insipiens cor eoz: dicētes
em̄ se esse sapiētes: stulti facti sunt. Ter
tio habet luminositatē a diuio lumine sibi
influxā. Vñ in Ps. Signatū est sup nos
lumē vultus tui dñe. Secūdu est myste/
rium notabilis distinctiōis. Nā sup illud
Ps. Signatū est sup nos rē. Glosa distin
guit̄ triplīcē imaginē: vt ē declarat̄ Tho.
p̄ma p̄te. q. xcij. arti. iij. vitz Imaginē ge
nerose creatiōis que est in homie fm na/
turalē aptitudinē ad intelligendū et amā/
dum deū. Imaginē gratiose creatiōis fm
quā homo habitu vel actu cognoscit̄ deū
et amat: sed impfecte: et hec est p̄ p̄formi/
tatē gr̄e. Imaginē gloriose assimilatiōis:
fm quā homo cognoscit̄ et amat deum p/
fecte: et hec est fm similitudinē glorie. Vñ
j. Joan. iij. Scimus quoniā cū a p̄parue/
rit̄ similes ei erimus: quoniā videbimus
eū sicuti est. Prima imago inuenit̄ in oib;
bb 4

res bonitatis: ratiois princeps: qd tibi cuz
carne gnde ista pateris q̄ nihil aliū est ni/
li sperma caro facta: fragili vestita deco/
ra: ornata varijs et vilib; colorib; Sed e/
rit in p̄mo cadauer miser et putridū et ci
bus omniū. Nā q̄ rucūq; extollat̄ sp̄ caro ē.
Secūdu arctis. In p̄cedē. rē. Hūc
de trinitate creata q̄ est trinitas po
tētiā in aie vnitatē: q̄ sunt memoria: in/
telligentia et voluntas: de q̄bus dicit̄ potest
Tres vnū sūt. Circa quā trinitatē tria s̄
p̄templanda
Primū est mysteriū nobilis p̄ditōis
Secūdu est mysteriū notabilis distincti
Tertiū est mysteriū desideria (onis
vilitis p̄fectionis.
Primū igit̄ rē. Sic em̄ dicit̄ b. Bona.
libro de ascensionib; in p̄replationē. In a
go dei in mente humana habz tres p̄ditō
nes nobilissimas. Primo habet purit̄
tatē: et hec maculat̄ sordib; vicioꝝ. Se
cūdo integritatē: quia omēs tres p̄s. as
representat. Nā p̄ memoriā est similis p̄i:
p̄ intelligentiā filio: p̄ voluntatē vel amo
rem spiritus sancto. Et hec integritas vio
latur p̄ peccatū. qz existēs in mortali: etsi
inmemoret̄ aliqd̄ vlt̄ intelligat̄ de deo: nō tñ
amat: et sic deest tertia p̄sona. Hmōi erāt
de quib; Paul⁹ dr̄ Ro. j. Eū cognouissēt
deū nō sicut deū glorificauerūt et gr̄as e/
gerūt: sed euauerūt in cogitatioib; suis:
et obscuratū est insipiens cor eoz: dicētes
em̄ se esse sapiētes: stulti facti sunt. Ter
tio habet luminositatē a diuio lumine sibi
influxā. Vñ in Ps. Signatū est sup nos
lumē vultus tui dñe. Secūdu est myste/
rium notabilis distinctiōis. Nā sup illud
Ps. Signatū est sup nos rē. Glosa distin
guit̄ triplīcē imaginē: vt ē declarat̄ Tho.
p̄ma p̄te. q. xcij. arti. iij. vitz Imaginē ge
nerose creatiōis que est in homie fm na/
turalē aptitudinē ad intelligendū et amā/
dum deū. Imaginē gratiose creatiōis fm
quā homo habitu vel actu cognoscit̄ deū
et amat: sed impfecte: et hec est p̄ p̄formi/
tatē gr̄e. Imaginē gloriose assimilatiōis:
fm quā homo cognoscit̄ et amat deum p/
fecte: et hec est fm similitudinē glorie. Vñ
j. Joan. iij. Scimus quoniā cū a p̄parue/
rit̄ similes ei erimus: quoniā videbimus
eū sicuti est. Prima imago inuenit̄ in oib;
bb 4

In festo Trinitatis

hōibus. Scda in iustis tantū. Tertia so-
lum in beatis. Un̄ dicit Aug^o. xiiij. de tri-
nitate. Imago dei in aliquibus est in obū
bzata vt pene nulla sit: vt in his q̄ nō hnt
vlum ratiōis. In alijs obscura z defoz-
mis: vt i pctōib⁹. In alijs clara z pulcra
vt in iustis. Tertū est mysteriū deside-
rabilis pfectōis. Sicut em̄ declarat do-
ctor subf. Sco. in pmo sniaz dis. ij. Per-
fectissima ratio imaginis in mēte ē qn̄ hz
deū pro obiecto qn̄ vics meminit dei: itel-
ligit z amat deū. Vinus aut̄ pfecte qn̄ se
ipam hz p obiecto: qn̄ aī alia hz p obiecto:
licz ibi sit trinitas nō tamē imago dei
qd̄ est intelligendū de exp̄siua imagine.
Et ita in aīa tripliciter reperit trinitas
loqndo de potētis vt sūt sub actib⁹ suis:
sz non est plena z pfecta imago nisi fm̄ q
hz deū p obiecto. Aug^o. xiiij. de trini. Nō
p̄pterea est imago dei in mēte qz sui me-
m̄it z se intelligit et se diligit: sz qz pōt
etiā meminisse intelligere z amare deum
a q̄ facta est. Tūc em̄ vt dicit Sco. vbi
sup. Aīa nō tm̄ hz silitudinē exp̄siuam
dine trinitat⁹ qn̄ ad substantialitatē q̄
est ex pte actiū p̄moz. s. potētiaz aīe q̄
sunt idē essentialit⁹: z distinctionē originē
ex pte actiū secūdoz q̄ sūt illud p qd̄ ob-
iectū est p̄ns mēorie z act⁹ intelligēdi et
act⁹ amādū: sz etiā est ibi silitudo ea parte
qua act⁹ ipi p̄formantur obiecto. Est enī
actus vera silitudo obiecti. Un̄ dicit Aug.
xv. de trini. Unde pōt sempiterna ac im-
mutabilis natura a nobis recoli p̄spici et
p̄cupiscē: inde pfecte respiciam⁹ sume tri-
nitate imaginē ad quā reminiscendā vi-
dendā z diligendā totū dz referri qd̄ vi-
uit. Ex dict⁹ igit̄ apparet q̄ aīa peccatrix
q̄ deū nō diligit nō ē imago dei sz diaboli
Prz etiā q̄ diligētē laborādū est p aīa
saluanda q̄ tante est dignitatē. Exem-
plū de seris q̄s legim⁹ crucifixisse corpo-
ra sua z dura pnia castigasse: vt aīa salua
fieret. vt d̄ paulo pmo eremita: antonio:
bilaridē: z alijs. Gal. v. Qui ch̄i sūt car-
nē suā crucifixerūt cū vicijs z p̄cupiscētis.
Tertū ar. Aud. de dignitate aīe. La-
quere ḡ ne potētis eius abutamini.
Sed forte dicitis. Dedit nobis de⁹ libe-
rā facultatē vtredi corpore z potētis aīe
zē. Notate qd̄ lex dicit. Per hoc q̄ alicui

comittit libera alicui ad administratio: non
dat ei p̄as male administrandi. L. de in
offi. testō. Si qn̄. Et extra de electōibus.
Ecclesia v̄a. Et xij. q. j. Relatio. Nā si rex
daret alicui equū pro vlu suo nō tamē in-
telligit̄ data sibi facultas vtendi eo ad im-
pugnandū regē. Expone de corpore: ant
ma homini data. Esti daret rex alicui la-
pidem p̄ciosum ad vsum suū: exinde tm̄
de eo rationē reddituro coraz se: credo q̄
diligētē ille custodiret. Per lapidē intell
ge animā. Deutero. iij. Animā tuam sol-
licite serua.

Item in festo scissime Trinitatis. Sermo quintus.

Res vni.

Paraclet⁹ quez mittet
p̄ in noie meo ille vos do-
cebit oia. Jo. xiiij. Ibi exp̄sse tangūt tres
p̄sone. s. Spūscūs vt p̄solator: cū d̄ Para-
cler⁹. P̄ vt donator: cū d̄. que mittet p̄
filij vt impetrator: cū d̄. i noie meo. De
p̄mo cārat ecclesia. P̄solator optime doli-
cis hospes aīe zē. De sebo Luc. xj. P̄ vt
celestis dabit sp̄m bonū petentib⁹ se. De
tertio Heb. vij. Accedens per semetipm̄
ad deū ad ad interpellandū p nob.

Res zē.
Pr̄m⁹ ar. Verū imago trinitat⁹ sit
naturalit⁹ in aīa: nō: qz ē p̄ dei vo-
lūtate. P̄hus aut̄. ij. P̄hysicōz distinguit
agēs p volūtate ab agēte p naturā. Cō-
tra. ē in ea p suas p̄tates naturales. Rū-
det Rich. in. ij. d̄. x. q. deī imaginē esse
naturalit⁹ in hoīe pōt dupl̄ intelligi. Aut
ita q̄ sit a causa naturalit⁹ pducere: z sic
nō ē verū. Aut q̄ sit in ea formalit⁹ p sua
naturalia: z sic v̄ez. Attēdit enī imā-
go dei in hoīe fm̄ ea q̄ sūt naturalia hoī:
sz in essentia aīe cū trinitate potētiaz fm̄
cōparationē ad act⁹. Est ḡ imago illa vo-
lūtaria causalit⁹: sz naturales formalit⁹ z in
rep̄ntādo. H̄c Rich. Pro fūdāme-
to. Multū nob̄ p̄desse poterit si q̄l̄tatem
aīe nouerim⁹. Jo de Perlius. Discite o-
miseri causas cognoscere rerū: qd̄ sum⁹.
aut qd̄nā victuri gignimur ordo q̄s dat.
Un̄ multū notandū est illud qd̄ dicit Tul-
li⁹ li. de officijs. Inter hoīem z beluā hoc